
Ved Reformations-Jubilæet II. Den bange Luther

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Ved Reformations-Jubilæet II. Den bange Luther

4

Ved Reformations-Jubilæet II. Den bange Luther

Ved Reformations-Jubilæet II. Den bange Luther

Ved Reformations-Jubilæet. Den bange Luther.

Af Sognepræst Kaj Munk

Jyllandsposten 1.11.1936[1]

Genoptrykt i "Himmel og Jord" Pag. 10-14[2]

Mange historiske Personligheder synes lidet prægede af det Milieu, de er udgaet fra. Det gælder f. Eks. Mænd som Martinius Nielsen eller Jesus. Martinius førte sig som en Grevesøn, og Jesus kunde lige saa godt have tilhørt et Fyrstehus som et Boelshus ; han er large, han er grand seigneur.

Morten Luther er Almuesmand; Bolshevismen flammer af og til igennem ham; der gaar disse romerske Gallamænd og ejer Gud som en Selvfølge, og skal vi tyske Vadmelскоfter have med ham at gøre, maa vi købe ham i Smaapartier af dem i dyre Domme. Det var ikke for ingenting, at det blev paa Afladsforretningen, Parterne tørnede sammen. Fra et gudfrygtigt og fattigt Hjem vidste Morten, at man skal respektere baade Gud og Smaapenge- ne. Guds Navn slæbte man i Støvet ved denne oplagte Svindel; og de tyske Smaaskillinger slæbte man til Rom. Det var et Par Transporter, det nok var til at forarges over.

Jo, han var Bondesøn, og den Tids Bondes to Reaktioner var Trods og Frygt. Sikke en Underdanighed han viser overfor Fyrsterne, men naar den ikke længere slaar til, saa trækker han skam Grovfilen op af Lommen. Skidt eller Kanel. Saadan skal de have det. Megen Balance i Sindet er der ikke Tale om. Nej, det er sikkert, han kunde ikke have været andet end Midttysker fra et Almueshjem. Men ellers skal man vogte sig for disse Forklaringer, der udleder alt fra enkelte Omstændigheder. Saa forunderlig en S sammensættelse som et Menneske lader sig jo slet ikke forklare. Man kan sige: Saadan og saadan var han. Hvorfor var han det? Det ved Vorherre och inte jag.

Hans Far var meget streng. Derfor frygtede han Gud saa voldsomt. Frygter da alle strengt opdragne Børn Gud? Et Lyn slog ned, og han raabte: "Hjælp, St. Anna, saa vil jeg blive Munk,!" Hvorfor var han en saadan Natur, at naar Lyn slog ned, vilde han blive Munk?

Vi ved det ikke, men vi ved, han var det. Det faar være os nok. Hvis ikke vi vil tage et dristigt Skridt og sige: "Det var han, fordi Gud havde Brug for netop den Natur." En Hovedegenskab ved Luther var nemlig, at han manglede Mod. Dette er hans Storhed og Ære. Han var frygtagtig. Som Dreng løb han hjemmefra af Angst for Tæv af Faderen. Som Munk gøs han, naar Katten skramlede ude paa Trappegangen, for at det skulde være Djævelen. Scenen med Lynnedslaget viser hans Nervøsitet. I Worms, da alle ventede Heltens stolte Udfordring i Ansigtet paa Kejseren og Pavens Legat, stod der en bleg og fumlende Mand, der med Tungen klæbende til Ganen bad om en Dags Betænkningstid. Da lo den unge Kejser en af sine faa Lattere: "Den Fyr gør ikke mig til Kætter." De store Ord om, at "jeg tager til Worms, om der saa paa Vejen brænder en Ild, som naar fra Jord til Himmel", og "jeg vil derind, om der saa er lige saa mange Djævle i Byen som Tagsten paa Husene", - disse bombastiske Talemaader er jo bare skummende dunkles Bier, som den rædde drikker

sig Mod til i. Hans Fasten og Pisken sig, hans Spekulationer om Helvede og Prædestination til Fortabelse - det er altsammen Angst, Angst, Angst.

Ja, det er hans Storhed, at han var bange. En nerveløs raa Børste, en vild Landsknægtsjæl, en Fanatiker med Galskab luende i Øjnene, kan sagtens træde op imod Kejser og Pave, men det er Stordaad af en Mand, der skælver af Frygt.

Jo, Gud havde Brug for en frygtsom Mand. Netop fordi Luther var bange, forstod Mennesker, hvad der drev ham. Hvor stor end hans Rædsel var, saa var Gud dog større. Dette var hans Adelsmærke Livet igennem. Naar Gud sagde: "Gaa!", saa sad Morten Luther lidt og samlede sig, og sagde saa: "Ja ja, saa gaar vi altsaa," og gik saa, hvor nødtigt han ogsaa vilde.

Det er dér, vor Kirkefader faar Rang med de største imellem Profeterne: De protesterede ogsaa, naar Gud kommanderede med dem, og lystrede saa Parole, meget imod deres Vilje.

Jo, det var aabenbart for alle, at denne Wittenbergmunk var ikke ude paa sin egen Boldgade. Havde han maattet være der, hvor han helst vilde, saa var han ikke kommet i Nærheden af Baal, der kan svide Skindet, eller Spørgsmaal, der kan svide Samvittigheden, naar man *skal* svare Ja eller Nej. Saa havde han hellere, langt hellere, siddet i en Klostercelles Fred og drevet det til Professorgage og Rektormagnificus-Kæde, hvem ved, maaske en Kardinal tilsidst. Han havde jo skrevet en i meget smuk, meget følt, meget beaandet Fortolkning til Romerbrevet; den var lige til en Guldmedaille; maaske var der lidt Kætteri i den, men hvad, han er en lydig Søn vor store Moder, Kirken, saa kalder vi bare Kætteri for Dybsindigheder, ikke sandt, Eminence?

Hoho, hoho fuldstændigt rigtigt, ganske enig med Dem, Eminence: Den er lovlig fersk, denne Vin, de laver i Mosel! Ikke lagret nok, ikke lagret nok! Bondevin! Slaa Dem paa de rumænske, Kollega!

Saa ringede alle officielle Kirkeklokker i Tyskland saa som ved noget Reformations-jubilæum. Det var Afladshandelen, der indledede sin Kampagne med en Reklame, som stiller selv Oxford i Skyggen. Hallo - hallo - hallo, det er her, det foregaar! Har De skrevet et Tal forkert paa Skatteskemaet, har De gaaet en lille Tur i Anlægget uden Fruens Vidende, ligegyldigt hvad som helst der trykker Deres Samvittighed, kom til os! Kom til os! Vi realiserer et Kæmpeoplæg af Afladsbreve lige fra 50 Øre og op til to eller flere Plovmand Stykket. Hvorfor gaa og hænge med Næbbet? Livet bliver som nyt. Og har De en gammel Moster derovre hinsidan, som De ikke er helt sikker paa hvordan har det, saa køb De et Brev eller to for hende ogsaa.

Naar Pengene flyver i Kassemaskinen,
straks flyver Sjælen af Skærsildspinen.

Se, det var da noget med Gang i og noget, Folk kunde forstaa. Ork, det gik strygende. Folk fik Aflad, og Paven fik Penge, og Agenten fik 25 pCt. Saadan fik alle noget. Det er skam ikke enhver Forretning, hvor det spænder saa heldigt af.

Naar Vinden bar paa, naaede Larmen ad det aabne Vindue ind i den fjerne, hvidskurede

Celle, hvor en stille Forsker sad og kommenterede Paulus' Breve. Det varede noget, inden han hørte den, og noget, han tog Notits af den. Var det røget Makrel, de solgte? Eller var det Lotterisedler? Omsider gik det op for ham, at det var Kirken, der var ude paa Torvet. Langsomt, langsomt blev han hed om Ørene. Det skulde dog alligevel bare den hellige Fader vide, tænkte den naive, verdensuvante Munk, Skade blot, at Rom laa saa langt fra Tyskland.

Endnu en Dags Tid holdt han Kommersen ud. Saa blev han klar over, at Paulus kom til at støtte sig selv et Par Dage uden hans Hjælp. Og saa slog han de 95 Teses op paa Kirkedøren

☐: saa for han ud i "Jyllandsposten" med en stor Artikel; for nu var det alligevel hans Kristenpligt at sige hele Landet Besked. Gud kunde blive vred paa ham, hvis han unddrog sig sin Pligt. Han mente vist bare selv, at han blæste i Trompeten, men det Trompetstød voksede til en Storm.

Saadan gik det arme Morten Luther. Han havde ikke haft megen Lykke til nu: En Haard Barndom, en sur Overgangsalder og en Ungdom sønderflænget af Anfægtelser; dem mente han nu han havde skrevet sig ud af med disse Fortolkninger til de paulinske Breve; nu laa Livet virkelig mildt og venligt og roligt foran ham, maaske med mange lykkelige Arbejdsaar; det var for en Mand med en stor, grov Krop og en forsagt Sjæl inden i den. Og saa ved blot at skrive en Artikel med en Protest mod et Misgreb, der maatte være vitterligt for alle, som bare vilde tænke sig en Smule om, aabner han for en Storm imod sig, hvor alle Helvedes hylende Aander er sluppet løs! Hjælp, Sancte Anna, jeg skal aldrig gøre det mere, aldrig mere være Journalist.

Men det skulde han netop. En Journalist af Guds Naade. Eller maaske af Guds Streng-
hed. En Journalist, hvis Artikler blev revet væk, slugt af alle over hele Riget, og drøftet med lige Iver i Slotte og Krostuer og Kirker.

Kaj Munk